

L'economia grega mira de subsistir davant la pressió europea, alhora que es planteja d'abandonar l'euro. La població al llindar de la pobresa s'hi ha duplicat en un sol any.

El teló final

Tot un seguit de suïcidis han commogut Grècia, el país més afeblit per la crisi. Fa uns quants mesos, al bell mig d'Atenes, un farmacèutic es va disparar al cap, i ara la filla lluita pel seu llegat polític.

És el dia 16 de juliol. Un empresari, pare de tres fills, es penja en una botiga de Creta. 21 de juliol: un jove de Patres troba el seu pare de 49 anys també penjat. 25 de juliol: un home de 79 anys es penja amb un cable lligat en una olivera al Peloponès. 3 d'agost: un home de 31 anys es dispara a sa casa, prop d'Olímpia. 5 d'agost: un jove de 15 anys es penja a Pieria. 6 d'agost: un ex-jugador de futbol de 60 anys es bota foc a Calcis.

Tots aquests fets també són notícies que ens arriben de Grècia. Notícies que a primer colp d'ull no tenen res a veure amb l'economia, però que fan créixer constantment una estadística funesta. La pregunta és per què? És casualitat o és que la gent veu en el suïcidi una sortida de la crisi que afecta el seu país? Volen posar-hi fi abans la cosa no empitjore? Ara Alemanya i l'FMI pretenen rebutjar un nou paquet

d'ajuda per a Atenes, i a Grècia li fan falta 40.000 milions d'euros, cosa que podria fer que a la tardor el país entrara oficialment en fallida.

Desesperació de la classe mitjana. Grècia sempre havia estat un país que podia presumir de tenir la menor taxa de suïcidis d'Europa, potser perquè l'Església Ortodoxa no ho aprova. Tanmateix, només el mes de juny hi hagué 350 intents de suïcidi a Atenes, en els quals van morir 50 persones. El fet més rellevant és que la majoria pertanyien a la classe mitjana. Moltes vegades, fins i tot ho feien en públic, com si es tractara d'una obra de teatre.

El 4 d'abril, poc abans de les nou del matí, un farmacèutic de 77 anys es va disparar a la plaça Syntagma, al centre d'Atenes. Era Dimitris Christoulas, un home menut i flac. Es va posar sota un dels arbres més grans de la plaça, es va

apuntar a la templa amb la pistola i va prémer el gallet.

Emmy Christoulas, la filla, afirma que el seu pare “era una persona política, un lluitador”. Poques setmanes després de la mort del seu pare, la trobem al menjador de casa seua, al barri de Chalandri, als afores d’Atenes. Aquesta dona de 42 anys és prima, porta uns texans massa amples i ja li comencen a sortir cabells argentats a la cabellera curta i negra.

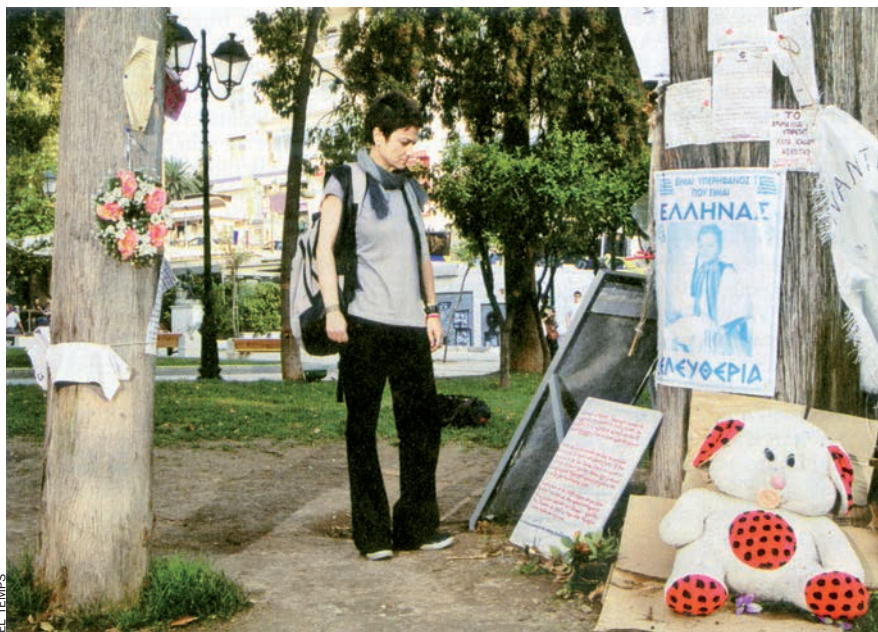
El seu pare era una persona involucrada socialment i formava part del moviment “Jo no pague”. Més d’una volta havia sol·licitat una revisió internacional del deute grec perquè, segons ell, de segur que no l’havia causat el poble grec. L’estiu passat havia anat cada dia al centre assetjat d’Atenes per a lluitar, per a ajudar tant com calguera, i es movia principalment a la vela de la Creu Roja.

Quan el 4 d’abril va anar a la plaça Syntagma per última vegada, va enviar un missatge al mòbil de la seua filla només amb una frase: “Això és la fi.” I tot seguit va apagar el telèfon. “Va ser exactament a les 8 i 31 minuts”, diu Emmy mentre treu un cigarret d’un paquet de tabac arrugat. Quan va telefonar al seu pare després de rebre el missatge i va veure que no el podia localitzar, va anar de seguida al pis de Dimitris acompanyada de dos amics.

A la ràdio del cotxe va sentir la notícia. Algú s’havia engegat un tret sota un arbre de la plaça Syntagma. “Primer va ser el missatge, després aquella notícia. Estava segura que havia estat el meu pare”, ens conta.

Des de la mort de Christoulas, Emmy ha recorregut moltes vegades les nou estacions de metro que hi ha fins a arribar a la plaça. Dues o tres vegades cada setmana visita el memorial que han dedicat al seu pare, quasi sempre a la nit. Es queda allí, sota l’arbre. La plaça està tranquil·la. Hi ha un grup que toca la guitarra i els acords suren per l’aire calent de l’estiu. Emmy Christoulas té els braços plegats davant el pit i observa la gent que hi ha a la plaça.

“No s’hauria de repetir”. Recolzades a l’arbre, hi ha unes corones de flors i uns quants ossets de peluix. També hi ha notes amb missatges penjades com si es tractara d’un tauler d’anuncis. En un tros

Emmy Christoulas a la plaça Syntagma d’Atenes. Aquí, el 4 d’abril proppassat, es va suïcidar el seu pare, Dimitris Christoulas, un farmacèutic de 77 anys.

de cartó trobem escrit amb lletres roges: “No actues com un robot! Obri la teua ment!” En una llosa de marbre encara hi ha gravades les línies que va escriure Dimitris Christoulas a la carta d’acomiadament abans de la seua mort: “El govern ha eliminat qualsevol possibilitat per a la meua supervivència, que depenia d’una pensió que he pagat durant 35 anys. No hi sé trobar cap més solució sinó posar fi a la meua vida d’una manera digna abans de veure’m remenant al fem.”

Sobre aquestes línies, en un full de paper, hi diu: “El gest de Dimitris no s’hauria de repetir.” Però el gest de Dimitris Christoulas es repeteix gairebé cada dia. El periòdic *Ta Nea* descriu l’estat d’ànim de la nació grega com “una societat a la vora d’un atac de nervis” per culpa de la incertesa quotidiana de no saber què passarà l’endemà.

Dimitris Christoulas va acabar la carta d’acomiadament amb aquesta frase: “Crec que els joves sense futur prendran les armes algun dia i penjaran els traïdors a la plaça de la Constitució (la plaça Syntagma).”

A casa d’Emmy Christoulas, hi plana una gran tristesa. Mentre gira l’anell del seu dit ens diu: “Si m’apartara de tot allò que ha passat no compliria el meu paper de filla.” Ella confia que quan la societat grega veja el seu sofriment, voldrà compartir aquesta lluita. Un d’aquests

missatges ja comença a sonar pels carrers: “El progrés i el canvi provenen de la pèrdua.”

En boca de la filla, sembla que Dimitris fou una figura important dins la política. Fa la sensació com si ella haguera de fer tant com poguera per a acabar la lluita del seu pare.

Emmy tenia cinc anys el 25 d’abril del 1975, poc després de la caiguda de la dictadura dels coronels, quan va anar a la seua primera manifestació. El pare la hi duia al be. Quan ens conta tot açò no para de citar Rilke i Habermas, parla de models democràtics, de societats obertes. Creu en les promeses, és filla de son pare. A la nit, quan no va al bar per a beure un got de vodka es queda a casa tota sola, amb els seus gossos. No parla gaire sobre el seu dolor.

El 4 d’abril al matí, Dimitris Christoulas es va posar la gavardina clara, va ficar la pistola en una de les butxaques i la carta de comiat a l’altra, va anar cap a la plaça, com havia fet moltes vegades, i va escriure el seu darrer missatge a Emmy.

El dia del soterrar, Emmy Christoulas va fer 13 hores de viatge cap a Bulgària amb el cadàver per a poder incinerar-lo, perquè a Grècia l’Església Ortodoxa és contrària al suïcidi. El seu pare ja li havia deixat els diners necessaris per al viatge.

EL TEMPS

La manca d'expectatives a Grècia ha empès ciutadans, majoritàriament de classe mitjana, joves i grans, a suïcidar-se en públic. Des del juny, una cinquantena, i 300 més ho han intentat.

En dos dies, Emmy no s'havia presentat a la seua oficina, on treballava d'assistenta d'un diputat d'un partit de l'esquerra. El tercer dia va tornar a Grècia. El poble forma els polítics, no a l'inrevés. Això li ho va ensenyar molt bé el seu pare.

Al principi, quan anava a l'arbre de la plaça Syntagma, arrencava les notes de paper i agafava els ossets de peluix i se'ls emportava a casa en una caixa. Ara només fa una ullada al text de les notes i les cartes i quan la gent li parla ja no se sent incòmoda. "Al contrari", diu. De vegades gent que no coneix li dóna l'enhorabona. "I això em fa sentir orgullosa, forta", afirma Emmy. Mentre la mort del seu pare no desaparega de la seua memòria, sempre tindrà algun motiu per a continuar lluitant. La seua fi hauria de servir com una oportunitat per a tots aquells que volen un canvi, per a aquells que fan política amb l'última cosa que tenen: la seua vida.

Un mal exemple. Nikiforos Angelópoulos, un psiquiatre d'Atenes, ha seguit de prop tots els casos de suïcidi i, amb cada mort, el seu temor augmenta. Tot amb tot, ell s'esforça per a veure cada suïcidi com una cosa que només fan uns quants boigs.

Nikiforos ha escrit una tesi sobre l'hostilitat. Segons ell, el suïcidi és una molès-

tia, una mena d'hostilitat. Una hostilitat contra un mateix. El trobem assegut al seu despatx de l'elegant barri de Kolonaki. És un home vigorós amb una franja de cabells blanca i uns ulls blaus molt vius. Vol evitar de totes passades que el suïcidi es convertesca en un exemple per als següents i tem que l'onada de suïcidis serà cada vegada més gran. És el mateix cas que durant els anys 20, quan els intel·lectuals se suïcidaven després d'haver perdut la guerra contra els turcs. La gent no s'ha de penjar, no s'ha d'enverinar, no s'ha de disparar.

La dona de noranta anys que es va tirar des del terrat del seu edifici a la plaça Vathi va saltar amb el seu fill. En realitat, no va ser ella qui va saltar, sinó que el fill la va espantar. Llavors ell va esperar tres minuts i va seguir la seua mare, que ja era morta 15 metres més avall. Es deia Antonis Perris, era músic, escriptor i un home tranquil. Tenia 60 anys.

El lloc on va caure és a tres quilòmetres de la plaça Syntagma, al costat de la finca on vivia amb sa mare. Durant vint anys, Perris havia tingut cura de la seua mare que patia d'Alzheimer i tenia càncer. Cada dia baixaven a la placeta i hi feien una volta de 5 minuts. La nit abans del succés, Perris va tancar les persianes. L'endemà al matí, va portar sa mare a l'ascensor i van pujar els sis pisos que hi havia fins al terrat.

Antonis Perris també va deixar una carta a la taula de la cuina, on va escriure: "La meua vida ha esdevingut tota una tragèdia." Havia intentat vendre el seu pis, però ningú no podia comprar-lo. Tenia una casa, una barca i una moto. "De què em serveix tenir possessions si no tinc diners per a poder alimentar-me?", preguntava l'home a la carta d'acomiadament.

El psiquiatre Angelópoulos veu totes aquestes notícies que apareixen als periòdics sobre els suïcidis com un "error molt perillós". La gent que es lleva la vida no són lluitadors polítics, encara que públicament siguen considerats uns herois.

El farmacèutic de la plaça Syntagma, segons el psiquiatre, era un solitari, una persona desesperada, com tota la resta. Però Nikiforos Angelópoulos també es mostra una mica desesperat: portar a terme una guerra tot sol no és gens fàcil. De tota manera, el Ministeri de Sanitat grec fa poques setmanes que ha activat una "línia d'atenció al suïcidi", malgrat les retallades i les mesures d'estalvi que imperen al país.

Tanmateix, Emmy Christoulas, la filla del farmacèutic, s'havia imaginat mai que el seu pare portaria tan lluny la seua lluita? S'ho rumia una estona i ens diu que sempre hi havia vist algun senyal. Poc abans de la matar-se, Dimitris Christoulas li va donar el Volkswagen Escarbat roig amb què tota la família solien viatjar per Europa. "Li va entrar molta pressa de sobte", afirma Emmy. No entenia per què.

L'endemà de la nostra visita a Emmy Christoulas, la policia d'Atenes rep una altra emergència. Un treballador de 61 anys s'ha penjat d'un arbre que hi ha en un turó del parc Àghios-Philíppos, no gaire lluny de casa seua. Era casat i tenia un fill, una filla i un gos. Havia estat mariner i feia poc que havia perdut la feina. A la vesprada, poques hores després de la seua mort, en retiren el cadàver. La cinta de ratlles roges i blanques que precinta la zona encara penja entre tres arbres, només torbada pel vent que travessa la ciutat.

**Barbara Hardinghaus
i Julia Amalia Heyer**

© Der Spiegel

Traducció d'Adel Abugren